

Liikenteenohjauslaitteiden käyttäminen ja sijoittelu

KANTELU

Kantelija on oikeuskanslerille 21.4.2024 osoittamassaan kantelussa arvostellut Helsingin kaupungin liikennejärjestelyjä ja liikennemerkkien sijoittelua Munkkiniemen puistotiellä ja kaupungin asiaa koskevaa säännösten tulkintaa. Kantelijan näkemyksen mukaan hänen kantelustaan ilmenevä liikennemerkin sijoitus on harhaanjohtava ja tieliikennelain vastainen.

Kantelussa tuodaan ilmi Svenska YLE:n uutisoineen asiasta jo vuonna 2022 ("Har cykling förbjudits mitt på en av Helsingfors huvudleder? Komplicerad skyltning väcker förvirring.", yle.fi/a/7-10023138)

SELVITYS

Olen pyytänyt Helsingin kaupunkia hankkimaan kantelun tutkimiseksi tarpeellisen selvityksen ja antamaan asiasta lausuntonsa. Kaupungin liikenne- ja katusuunnittelupäällikkö on 28.10.2024 antanut asiasta selvityksen sisältävän kaupunkiympäristön toimialan liikenne- ja katusuunnittelun lausunnon, joka lähetetään kantelijalle tiedoksi tämän päätöksen mukana.

Selvitys- ja lausuntopyynnössäni pyysin ottamaan kantaa kantelijan esiin tuoman liikennemerkkien asettelun lisäksi jalkakäytävää osoittavan merkin alla kantelun valokuvasta havaitsemani Aja hitaasti -lisäkilven lainmukaisuuteen.

RATKAISU

Liikennemerkkien sijoittelu kantelusta ilmenevän perusteella

Kantelun mukaan Munkkiniemen puistotiellä rakenteellisesti toisistaan erotetut jalkakäytävä ja pyörätie sijaitsevat rinnakkain siten, että jalkakäytävä on kulkusuunnassa vasemmalla ja pyörätie oikealla. Tultaessa kantelussa tarkoitettuun kohtaan edellä kerrottu liikenteenohjaus muuttuu siten, että tiealueen oikealle puolelle on sijoitettu jalkakäytävää osoittava liikennemerkki ja sen oikealle puolelle moottorikäyttöisellä ajoneuvolla ajo kielletty -merkki. Kanteluun liitetystä valokuvasta ilmeni lisäksi, että jalkakäytävää osoittavan merkin alle oli sijoitettu keltapohjainen kyltti, jossa oli muun ohella teksti "aja hitaasti" sekä kuvat koirasta ja lapsista, joista toinen seisoo päällään ja toinen juoksee. Kieltomerkin alla on lisäkilpi Huoltoajo sallittu, joka mahdollistaa moottorikäyttöisellä ajoneuvolla ajamisen tekstissä mainitussa tarkoituksessa.

Kantelun mukaan lähestyttäessä kyseistä kohtaa vastakkaisesta suunnasta on rinnakkaista pyörätietä ja jalkakäytävää osoittava määräysmerkki.

Arviointi

Tieliikennelain (729/2018) 71 §:n mukaan kunta asettaa liikenteenohjauslaitteen kadulle ja muulle kunnan hallinnoimalle tielle.

Tieliikennelain 78 §:n 1 momentin mukaan kielto- ja rajoitusmerkeillä kielletään tai rajoitetaan tienkäyttäjän toimintaa. Tieliikennelain kielto- ja rajoitusmerkillä C2 kielletään moottorikäyttöisellä ajoneuvolla ajo (liite 3.3 Kielto- ja rajoitusmerkit). Lisäkilvellä H25 Huoltoajo sallittu osoitetaan, että liikennemerkistä ilmenevän kiellon estämättä ajo on sallittu tietyissä tapauksissa (liite 3.8).

Tieliikennelain 79 §:n 1 momentin mukaan määräysmerkillä määrätään tienkäyttäjä toimimaan merkin osoittamalla tavalla. Tieliikennelain mukaan määräysmerkillä Jalkakäytävä D4 osoitetaan jalkakäytävä, jota jalankulkijan on käytettävä kulkiessaan asianomaiseen suuntaan. Merkki sijoitetaan jalkakäytävän oikealle puolelle tai yläpuolelle. Poikkeuksellisesti merkki voidaan sijoittaa yksinomaan jalkakäytävän vasemmalle puolelle. (liite 3.4)

Tieliikennelain 2 §:ssä tarkoitetaan jalkakäytävällä jalankulkijoille tarkoitettua ajoradasta rakenteellisesti erotettua tai erillistä tien osaa taikka erillistä tietä ja ajoradalla ajoneuvoliikenteelle tarkoitettua, yhden tai useamman ajokaistan käsittävää tien osaa pyörätietä lukuun ottamatta. Lain 18 §:n 4 momentin mukaan alle 12-vuotias saa ajaa polkupyörää jalkakäytävällä, jollei siitä aiheudu huomattavaa haittaa jalankululle.

Valtioneuvoston asetuksessa (379/2020) säädetään liikenteenohjauslaitteiden käytöstä. Liikennemerkkin sijoitusta koskevan 30 §:n 2 momentin mukaan, jos kyseisessä asetuksessa jäljempänä ei toisin säädetä, saa liikennemerkkin lähimmän reunan etäisyys ajoradan reunasta olla enintään 4 metriä tai pientareen ulkoreunasta 1,5 metriä.

Selvityksen mukaan kantelun kohteena oleva liikennejärjestely perustuu Helsingin kaupungin liikenne- ja katusuunnittelupäällikön päätökseen 18.1.2019 § 7 toteuttaa liikenteen ohjausjärjestelyt Munkkiniemen puistotie 25:n ympäristössä piirustuksen 6854 mukaisesti. Päätöksen mukaan voimassa olevan asemakaavan 12205 mukainen huoltoajo tontille tulee sallia. Selvityksen perusteella kantelussa mainittu katuosuus on tarkoitettu kantelussa arvostellussa kulkusuunnassa vasemmalla puolella jalkakäytäväksi ja oikealla puolella ajoneuvolle tarkoitetuksi ajoradaksi, jolloin ajoradalla voidaan pyöräillä ja huoltoajaa, vaikka Jalkakäytävä-määräysmerkki on sijoitettu ajoradaksi tarkoitettun tienosan puolelle oikealle.

Kaupungin tulkinnan mukaan lainsäädäntö ei ota kantaa siihen, voiko Jalkakäytävä-määräysmerkin ja jalkakäytävän välissä olla ajorata. Kaupungin tulkinnan mukaan välissä voi olla ajorata, koska tieliikennelaissa kyseisen määräysmerkin sijoittamisen yhteydessä ei mainita jalkakäytävän reunaa vaan puoli. Tämän perusteella kaupunki on käyttänyt harkintaa sijoittaessaan liikennemerkkejä kantelussa mainitulle jalankululle ja polkupyöräilylle varatulle kadulle, jossa on erikseen haluttu varata tila jalankulkijoille ja jossa kaikki ajoneuvoliikenne (polkupyöräily ja tontilleajo) on haluttu osoittaa samaan tilaan.

Kaupungin mukaan merkintätapa on tienkäyttäjille yhdenmukainen riippumatta siitä, lähestyykö paikkaa kummasta ajosuunnasta tahansa. Normaalisti liikennemerkkejä ei ole kaduilla tarvetta sijoittaa vastaavalla tavalla, mutta Munkkiniemen puistotien kaltaisissa tapauksissa liikennemerkkien sijoittaminen jalkakäytävän ja ajoradan väliin on osoittautunut ongelmalliseksi kunnossapidon näkökulmasta. Kaupungin mukaan se on liikennemerkkien sijoittamisessa käyttänyt harkintaa ja ottanut huomioon kunnossapidon näkökulman.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 4 §:n 2 momentin mukaan oikeuskansleri ryhtyy hänelle tehdyn kantelun johdosta niihin toimenpiteisiin, joihin hän katsoo olevan aiheita lain noudattamisen, oikeusturvan tai perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta.

En pidä lähtökohtaisesti tarkoituksenmukaisena, että ylin laillisuusvalvoja ryhtyisi yksittäistapauksellisesti arvioimaan liikenteenohjauslaitteiden sijoittelua. Oikeuskanslerin tehtäviin ja toimivaltaan ei myöskään kuulu antaa viranomaisille asiaa koskevia ohjeita tai määräyksiä.

Kantelussa tarkoitetun yksittäisen tapauksen osalta totean, että kaupungin toteuttaman liikennemerkkien sijoittelun seurauksena on kantelussa ja siinä mainitussa asiaa koskeneessa uutisoinnissa arvioiduin tavoin mahdollista aivan perustellusti ja vastoin tienpitäjän tarkoitusta päätyä tulkitsemaan, että 12 vuotta täyttänyt ei voi kysymyksessä olevassa kohdassa jatkaa kulkuun polkupyörällä ajaen.

Lausun näkemyksenäni, että liikenteen sujuvuuden ohella myös tienkäyttäjien turvallisuuden ja oikeusturvan vuoksi tienpitäjän on pyrittävä käyttämään liikenteenohjauslaitteita siten, että ne ovat käytännön liikennetilanteissa tienkäyttäjien helposti ja yksiselitteisesti ymmärrettävissä.

Kaupungin selvityksen mukaan Jalkakäytävä-määräysmerkin alle asennettua lisäkilpeä ei ole esitetty päätetyssä liikenteen ohjaussuunnitelmassa, eikä se ole tieliikennelainsäädännön mukainen. Liikennemerkkien ylläpidosta vastaavia on selvityksen mukaan kerrotun vuoksi pyydetty poistamaan laiton lisäkilpi, kuten sittemmin on myös menetelty.

Yhdyn kaupungin omaan näkemykseen lisäkilven lainvastaisuudesta. Liikennemerkkien lisäkilvet sekä niiden tarkoitus ja sijoittaminen on esitetty tieliikennelain liitteessä. Liikenne- ja viestinvirasto on tieliikennelain nojalla antanut tarkemmat määräykset liikenteenohjauslaitteiden väleistä, rakenteesta ja mitoituksesta. Mainittu virasto voi lain mukaan kokeilutarkoituksessa vahvistaa käytettäväksi tieliikennelaissa käytettäväksi säädetystä liikenteenohjauslaitteesta poikkeavan liikenteenohjauslaitteen, mutta kunta ei voi itsenäisesti ottaa käyttöön uudenlaisia liikennemerkkejä tai niiden lisäkilpiä. Pidän myönteisenä, että Helsingin kaupunki on ryhtynyt lisäkilven osalta selvityksessään esiin tuomiinsa toimiin asiaa koskevan selvityspyyntöni saatuaan.

JOHTOPÄÄTÖKSET JA TOIMENPITEET

Kantelussa esiin tuotu liikennemerkkien sijoittelu on herättänyt epätietoisuutta ja on ymmärrettävissä eri tavalla kuin mitä Helsingin kaupunki selvityksensä mukaan on sillä tarkoittanut. Saatun kaupungin tietoon näkemykseni, jonka mukaan liikenteen sujuvuuden ohella myös tienkäyttäjien turvallisuuden ja oikeusturvan vuoksi liikenteenohjauslaitteita tulisi pyrkiä käyttämään siten, että ne ovat käytännön liikennetilanteissa tienkäyttäjien helposti ja yksiselitteisesti ymmärrettävissä.

Helsingin kaupunki on käyttänyt lainvastaista liikennemerkin lisäkilpeä, jonka se asiaa koskevan selvityspyyntöni saatuaan on sittemmin poistanut. Kiinnitän kaupungin huomiota velvollisuuteen noudattaa liikenteenohjauslaitteiden käytössä tieliikennelakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiini.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Minna Pulkkinen